

Handläggare: Kjell O Jansson
Telefon: 08 508 14 542

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Stockholms stads äldreplan 2007-2011

- svar på remiss

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar till kommunstyrelsen.

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Äldreomsorgschef

Sammanfattning

Äldreomsorgsplanen ska utgöra en kommungemensam plattform och vara vägledande i stadsdelsnämndernas utformning av sina verksamheter.

Förvaltningen instämmer i nödvändigheten av samplanering av särskilda boendeformer mellan stadsdelsnämnderna företrädesvis inom de fem områden som finns för boendeplanering. Det är dock nödvändigt med en översyn av det ekonomiska ansvar som åvilar de stadsdelsnämnder som har många vård- och omsorgsboenden och tillhandahåller dessa även för andra stadsdelsnämnders räkning. Resursfördelningssystemet bör även ses över för att motsvara de högre kostnader som stadsdelsnämnder med omfattande äldreomsorg har. Stadsdelsnämnder med omfattande äldreomsorg måste även ha beredskap för övriga förändringar som uppkommer, förändrade kostnader och även en högre administration för till exempel kvalitetsuppföljningar och omstruktureringar. Detta bör kompenseras ekonomiskt för att samplaneringen mellan stadsdelsnämnderna ska kunna fungera i enlighet med intentionerna i äldreplanen.

Förvaltningen anser även att en ökad kvalitet inom äldreomsorgen förutsätter ökad ekonomisk kompensation för stadsdelsnämnderna utöver kompensation för kostnads- och löneutveckling.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, avdelningen för äldreomsorg och är remitterat till samtliga stadsdelsförvaltningar samt stadsledningskontoret. Ärendet inkom 2007-05-07 för besvarande senast 2007-08-31. Stadsdelsnämndens pensionärsråd behandlar förvaltningens remissvar 2007-08-17.

Bakgrund och syfte

Stockholms stads äldreomsorgsplan 2006-2010 antogs av kommunfullmäktige januari 2006. Förslag till ny äldreplan har utarbetats av äldreförvaltningen, vård och omsorgsenheten. Alliansens politiska plattform och budget 2007 ligger till grund för Stockholms stads äldreplan för perioden 2007-2011. Äldrenämnden har vid sammanträde den 23 april godkänt remissmaterialet. De fackliga organisationerna har informerats och det lokala handikapprådet och kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet.

Ansvar för äldreomsorgen är tydligt definierat i svensk lagstiftning. Tillsammans med hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) anger socialtjänstlagen (SoL) grunden för hur vård och omsorg till äldre ska tillgodoses.

- Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra (SoL 5 kap.4 §).

Äldreomsorgsplanen ska utgöra en kommungemensam plattform och vara vägledande i stadsdelsnämndernas utformning av sina verksamheter. Tillsammans med övergripande inriktningsmål och prioriterade inriktningar som fastställts av kommunfullmäktige ska äldreomsorgsplanen utgöra det främsta styrinstrumentet för stadens äldreomsorg.

Stockholms stads äldreplan 2007- 2011 - Sammanfattning

Mål och strategier för äldreomsorgen i Stockholms stad 2007-2011

Staden ska ha en bra omsorg, vård och service för äldre som bygger på värdighet och trygghet, oavsett var i staden man bor
--

Strategier för måluppfyllelse

- Äldreomsorgen ska arbeta förebyggande och aktivt delta i samhällsplaneringen
- Den enskildes inflytande ska öka genom mångfald och valfrihet
- Äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet
- Det ska finnas en flexibel hemtjänst som kan hantera omfattande och specifika behov

- Det ska finnas olika boendeformer som tillgodoser äldres skiftande behov
- Stadens hälso- och sjukvård ska ha en hög kvalitet och tillgodose äldres skiftande behov av vård och behandling
- Den kommunala äldreomsorgen ska samarbeta med landstingets hälso- och sjukvård med fokus på den enskildes behov
- Det ska finnas ett varierat utbud av stöd- och hjälpinsatser till dem som vårdar anhöriga och närstående
- Anställda inom äldreomsorgen ska ha adekvat utbildning och kompetens som svarar mot de krav som verksamheten ställer

Värdighet och trygghet ska prägla stadens äldreomsorg

En av stadens främsta uppgifter är att se till att det finns en omsorg av god kvalitet för äldre stockholmare som behöver service, omsorg och vård. Deras upplevelse och önskemål ska vara vägledande inom äldreomsorgen – den äldre stockholmaren ska vara i centrum. Det innebär att äldreomsorgen ska präglas av inflytande, individualisering, trygghet och respekt. Respekten för äldre människors integritet och självbestämmande kräver att valfrihet präglar utformningen av det stöd som ges. Värdighet och trygghet ska vara utgångspunkten i detta arbete.

Förutom att tillgodose äldres behov av vård och omsorg ska äldreomsorgen också arbeta förebyggande och aktivt delta i samhällsplaneringen. Ansvaret för de äldres villkor och förutsättningar delas dock av många aktörer i samhället. Inte minst i planeringen av bostäder och närmiljö är det viktigt att beakta de äldre medborgarnas förutsättningar, till exempel behov av tillgång till närservice. Också inom forskning och utveckling av ny teknik kan mycket göras för att underlätta för äldre i samhället.

Inflytande, mångfald och valfrihet

Respekten för äldre människors integritet och självbestämmande kräver att valfrihet präglar det stöd som ges. Genom kundvalsmodellen har den enskilde möjligheten att välja utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning.

Stadens servicehus och vård- och omsorgsboende ska ses som en gemensam resurs. Den äldre, som beviljats ett boende, har rätt att välja ett boende som certifierats/ upphandlats av staden, oavsett om boendet ligger utanför det egna stadsdelsområdet. Om det inte finns plats på önskat boende ska det vara möjligt att kunna ställa sig i kö, om plats kan beredas inom rimlig tid.

Kvalitet

Respekten för den enskildes integritet och individuella behov ska vara en gemensam värdegrund för alla som arbetar inom äldreomsorgen. Att bli 65 år och därmed tillhöra gruppen ”äldre” får inte innebära att den enskildes individuella behov och förutsättningar generaliseras.

Äldreomsorgen ska präglas av personligt inflytande, individualisering, trygghet och respekt. Alla, oavsett var i staden de bor, har rätt till lika bedömning. Det ska finnas kvalitetsgarantier som säkerställer en hög standard av så väl handläggningsprocessen som insatsernas utförande.

Regelbundna kvalitetsuppföljningar av den service, vård och omsorg som ges ska genomföras enligt den uppföljningsmodell som antagits av kommunfullmäktige 2006. Resultaten av kvalitetsuppföljningarna ska göras tillgängliga för äldre och deras närstående, bland annat genom stadens hemsida.

Livskvalitet

Äldreomsorgen ska på olika sätt bidra till att höja den enskildes livskvalitet.

Mat för äldre

Maten och måltidssituationen är en viktig kvalitetsfaktor. Den mat som serveras ska vara god, vällagad och näringsmässigt anpassad till äldres behov. Personal inom äldreomsorgen ska ha goda kunskaper om livsmedelshygien och kostens betydelse för den enskildes hälsa och välbefinnande. Det ska finnas möjlighet för den enskilde att vara delaktig i måltidsplanering och matlagning, till exempel i form av matlag i hemtjänsten.

Utevistelse

Att kunna komma ut från sin bostad är för många oerhört betydelsefullt. Alla som har insatser från äldreomsorgen har rätt till utevistelse. Promenader är också en förebyggande insats som på sikt kan motverka ökat vårdbehov.

Boende för äldre

Boendet och boendemiljön är viktiga faktorer för den enskildes möjlighet till självständighet och delaktighet. Att i god tid kunna planera för sitt boende på äldre dagar är ett önskemål för många människor. Staden ska på olika sätt bidra till att bostadsmarknaden erbjuder attraktiva bostäder för äldre. Det ska också finnas boenden i form av servicehus och vård- och omsorgsboenden som kan tillgodose mer omfattande omvårdnadsbehov.

Personalen

För att ge äldre en god vård och omsorg behövs en bra arbetsmiljö och personal med lämplig utbildning.

Den personal som anställs ska ha adekvat utbildning inom vård och omsorg. En förhållandevis stor andel av befintlig personal saknar utbildning och måste därför erbjudas grundutbildning. En del av vård och omsorgspersonalen har svenska som andraspråk och behöver utveckla sina språkkunskaper i svenska. Personalen ska ges möjlighet att utöva friskvård under arbetstid och att påverka arbetstid och arbetsformer.

Uppföljning av äldreplanen

Stadsdelsnämnderna ska i verksamhetsberättelse redovisa hur äldreomsorgen bedrivs med utgångspunkt från äldreplanens mål och strategier. Efter halva planperioden, under 2009,

ska äldreförvaltningen genomföra uppföljning av äldreplanen. Resultatet av uppföljningen ska sedan ligga till grund för kommande äldreplan.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreplanen som styrinstrument

Förvaltningen anser att förslaget till äldreomsorgsplan väl fungerar som en kommungemensam plattform för utvecklingen av äldreomsorgen i staden. Förvaltningen instämmer i att de omfattande demografiska förändringar som samhället/kommunen nu står inför ställer stora krav på kommunens/stadsdelsförvaltningarnas förmåga att anpassa verksamheterna efter förändrade behov och resurser.

Äldreomsorgsplanen ska, tillsammans med gällande lagar och övergripande inriktningsmålen samt prioriterade inriktningar som fastställts av kommunfullmäktige, vara vägledande i stadsdelsnämndernas utformning av verksamheter och utgöra styrinstrumentet för stadens äldreomsorg. Stadens budget är det yttersta styrdokumentet där det fastställs vilka satsningar och prioriteringar som ska göras.

Äldreomsorgsplanens funktion som styrinstrument för stadens befintliga äldreomsorg förstärks genom de uppföljningar som ska göras dels i stadsdelsnämndens verksamhetsberättelse, kvartalsrapporter och dels av äldreförvaltningen. De regelbundna kvalitetsuppföljningar av stadsdelsförvaltningarna gällande den service, vård och omsorg, som ska genomföras enligt den uppföljningsmodell som antagits av kommunfullmäktige, stärker ytterligare möjligheterna till styrning av äldreomsorgen i stadsdelsförvaltningarna och staden. Förvaltningen är positiv till de metoder för kvalitetsuppföljning som anges i planen.

Förvaltningen anser att en ökad kvalitet inom äldreomsorgen förutsätter ökad ekonomisk kompensation för stadsdelsnämnderna utöver kompensation för kostnads- och löneutveckling.

Förvaltningen instämmer i nödvändigheten av samplanering av särskilda boendeformer mellan stadsdelsnämnderna företrädesvis inom de fem områden som finns för boendeplanering. Det är dock nödvändigt med en översyn av det ekonomiska ansvar som åvilar de stadsdelsnämnder som har många vård- och omsorgsboenden och tillhandahåller dessa även för andra stadsdelsnämnders räkning. Resursfördelningssystemet bör även ses över för att motsvara de högre kostnader som stadsdelsnämnder med omfattande äldreomsorg har. Stadsdelsnämnder med omfattande äldreomsorg måste även ha beredskap för övriga förändringar som uppkommer, förändrade kostnader och även en högre administration för till exempel kvalitetsuppföljningar och omstruktureringar. Detta bör kompenseras ekonomiskt för att samplaneringen mellan stadsdelsnämnderna ska kunna fungera i enlighet med intentionerna i äldreplanen. Fler aktörer finns och kommer att finnas på marknaden inom vård- och omsorgsområdet vilket även ställer höga krav på dessa stadsdelsnämnder vad gäller att snabbt förändra omfattningen av platser.

Förvaltningen ser positivt på att staden genom bokslutsavsättningar reserverar medel för ny-, om- och tillbyggnad av särskilda boendeformer för äldre, vilket underlättar anpass-

ning av fastighetsbeståndet till en modern boendestandard som uppfyller bland annat tillgänglighetskrav i hygienutrymmen.

Förebyggande arbete

Förvaltningen är positiv till det förebyggande arbetet i enlighet med äldreplanens förslag och instämmer i det förebyggande arbetets stora betydelse för en bra äldreomsorg. Mångåriga erfarenheter finns av förebyggande arbete inom såväl ordinarie verksamhet som olika former av projektverksamhet och stadsdelsnämnden har erhållit statliga projektmedel för att ytterligare stärka det förebyggande arbetet bland annat genom uppsökande verksamhet och inrättande av fler träffpunkter för äldre samt utveckling av hälso-trädgårdar.

Inflytande, mångfald och valfrihet

Förvaltningen är positiv till att äldreplanen slår fast att inflytande, mångfald och valfrihet ska gälla i äldreomsorgens alla delar. Informationsfrågorna betonas med målet att alla äldre enkelt ska kunna få information om det stöd och hjälp som finns att tillgå och att informationen ska finnas tillgänglig muntligt/skriftligt även för dem med annan etnisk bakgrund och för synskadade.

Kvalitet

Förvaltningen anser att det är av stor betydelse att äldreplanen slår fast att äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet och präglas av personligt inflytande, individualisering, trygghet och respekt. Förvaltningen instämmer även i att det är viktigt med livskvalitet som den kommer till uttryck i planen genom god vällagad och näringsmässig mat, en bra måltidsmiljö, tillgång till utevistelse, aktiviteter, samvaro och kultur. Förvaltningen anser dock att en ökad kvalitet inom äldreomsorgen förutsätter ökad ekonomisk kompensation för stadsdelsnämnderna utöver kompensation för kostnads- och löneutveckling.

Äldres säkerhet som den beskrivs i form av brottsförebyggande åtgärder, brandskydd samt rutiner som är kända av personalen för att hantera våld och övergrepp är betydelsefulla.

Förvaltningen instämmer även i vad som anförs om metoder för kvalitetsuppföljning.

Stöd och hjälp i ordinärt boende och servicehus

Förvaltningen är positiv till att äldreplanen betonar att hemtjänsten ska vara flexibel och kunna hantera omfattande och specifika behov som ger de äldre goda förutsättningar till ett värdigt och tryggt liv i den egna bostaden. En hemtjänst med denna utformning stärker den enskildes möjlighet till kvarboende i enlighet med kvarboendepincipen.

Det är positivt att uppföljning av kvaliteten i verksamheten genomförs regelbundet och lika över hela staden med kvalitetsmätningar/brukarundersökningar. Resultaten av kvalitetsuppföljningarna ska göras tillgängliga för äldre och deras närstående, bland annat genom stadens hemsida. Kvalitetsuppföljningarna kan bidra till att valet av utförare för den enskilde kan göras på ett mer nyanserat sätt.

Det är positivt att äldreplanen formulerar behovet av ökad spetskompetens i hemtjänsten och att hemtjänsten ska vara mångsidig och flexibel med välutbildade medarbetare. För-

valtningen instämmer i att den breddade kompetensen kräver utvecklade arbetsformer i samverkan med primärvård, psykiatri, missbruksenheter, neurologi och enheter med demenskunnande.

Förvaltningen anser att dagverksamheterna är av stor betydelse vare sig de är öppna för alla eller en biståndsbedömd verksamhet.

Boende för äldre

Äldreplanen fastställer att det ska finnas boendeformer som tillgodoser äldres skiftande behov och att det ska finnas boenden som kan tillgodose mer omfattande omvårdnadsbehov. Förvaltningen instämmer i att boendet och boendemiljön är viktiga faktorer för den enskildes möjlighet till självständighet och delaktighet. Att i god tid kunna planera för sitt boende på äldre dagar är ett önskemål för många människor.

Förvaltningen ser utbyggnaden av seniorboenden som en positiv möjlighet att öka tillgängligheten i boendet. Nyttjandet av stadens servicehus är ytterligare ett betydelsefullt sätt att ge enskilda med omvårdnadsbehov ett boende med tillgång till tillgänglighet och omvårdnad. Tillgänglighetsfrågorna i det ordinarie bostadsbeståndet kvarstår som angelägena att komma till rätta med.

Stadens hälso- och sjukvård

Förvaltningen instämmer i att stadens hälso- och sjukvård ska ha en hög kvalitet och tillgodose äldres skiftande behov av vård och behandling. Kvaliteten på den hälso- och sjukvård som bedrivs i staden ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Äldreplanen tydliggör att staden har ett hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterskenivå inom de särskilda boendeformerna, dagverksamheterna samt korttidsvården.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att ett rehabiliterande arbetssätt genomsyrar verksamheten och att rehabilitering kan vara en del av de dagliga aktiviteterna i vardagen. Planen betonar att sjuksköterskor, arbetsterapeuter och sjukgymnaster har en viktig handledarfunktion i hälso- och sjukvårdsarbetet förutom att utföra hälso- och sjukvårdsinsatser. Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att personal inom demensvården har adekvat utbildning och erbjuds handledning. En angelägen uppgift för staden är att säkerställa läkemedelshanteringen inom äldreomsorgens verksamheter och verka för att öka samarbetet med landstinget kring personer med demenssjukdomar genom att bilda demensteam.

Samverkan med landstinget

Förvaltningen instämmer i vad som anförs i planen i detta avsnitt och ser det som nödvändigt att den kommunala äldreomsorgens och landstingets organisationer i större utsträckning samordnas och anpassas efter den enskildes behov. Förvaltningen instämmer i att de lokala samverkansavtalen mellan stadsdelsnämnderna och landstinget ger goda möjligheter för samverkansformer som är anpassade efter lokala förutsättningar och behov.

Stöd till anhöriga och närstående

Förvaltningen instämmer i vad som anförs och anser det positivt och av stor betydelse att stödet till anhöriga fortsätter att utvecklas.

Personalen

Förvaltningen instämmer i att anställda inom äldreomsorgen ska ha adekvat utbildning och kompetens som svarar mot de krav som verksamheten ställer.

För att ge äldre en god vård och omsorg behövs en bra arbetsmiljö och personal med adekvat utbildning. Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare och kompetensutveckling ska prioriteras. Möjligheter till karriärutveckling inom yrkesområdet ser förvaltningen som viktigt för att kunna behålla och rekrytera personal t. ex genom att personalen har olika områden att specialisera sig inom, såsom demenssjukdomar, stroke och psykiska sjukdomar.

Forskning och utveckling

Äldreplanen betonar forskning och utveckling med kontinuerlig kunskapsuppbyggnad och metodutveckling av vård och omsorg inom äldreområdet. Samverkan bör ske med högskolor, universitet samt forsknings- och utvecklingscentra samt staden ska praktiskt stödja kompetensutveckling inom äldreområdet genom att erbjuda praktikplatser till studerande från skolor och universitet.

Förvaltningen anser att det är viktigt att ha en öppen attityd till teknisk utveckling som ska fortsätta med mobila lösningar för att effektivisera planering av arbetet och dokumentationen och ökad säkerhet för de äldre.

Bilagor

1. Stockholms stads äldreplan 2007- 2011.
2. Äldrenämnden - protokollsutdrag § 9.